

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Wyjść poza PKB – pomiar postępu w zmieniającym się świecie”

COM(2009) 433 wersja ostateczna

(2011/C 18/11)

Sprawozdawca: **Josef ZBOŘIL**

Dnia 20 sierpnia 2009 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Wyjść poza PKB – pomiar postępu w zmieniającym się świecie”

COM(2009) 433 wersja ostateczna.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 25 lutego 2010 r.

Na 462. sesji plenarnej w dniach 28–29 kwietnia 2010 r. (posiedzenie z 29 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 168 do 3 – 6 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji „Wyjść poza PKB – pomiar postępu w zmieniającym się świecie” oraz pokrótce przedstawione w tym dokumencie inicjatywy. Komitet zwraca uwagę, że jak na razie jesteśmy na początkowym etapie tego procesu i nie będzie bynajmniej łatwo wybrać właściwe narzędzia i kryteria ani włączyć je do kluczowych dziedzin polityki i strategii.

1.2 Komisja postawiła sobie bardzo ambitne zadanie opracowania pilotażowej wersji całościowego indeksu środowiskowego. Będzie to zapewne indeks zagregowany, co oznacza konieczność odpowiedniego wyważenia wpływu poszczególnych elementów środowiska. Od początku tworzenia tego indeksu trzeba konsultować jego kształt z zainteresowanymi stronami.

1.3 Jeszcze trudniejsze będzie opracowanie całościowego indeksu jakości życia i spójności społecznej. Należy koniecznie przygotować odpowiednie projekty pilotażowe. Komisja powinna uznać tę dziedzinę za krytyczny punkt całego projektu i bezzwłocznie rozpocząć działania związane z projektami pilotażowymi.

1.4 Jeśli chodzi o strategię i kształtowanie polityki, ważne są informacje o trendach rozwoju podstawowych parametrów w długim okresie. Wybór czynników obserwowanych w czasie rzeczywistym powinien być zatem podporządkowany temu punktowi widzenia. Działania będące reakcją na odnotowane zmiany muszą być przemyślane i podejmowane w odpowiednim momencie.

1.5 Dla UE jako całości podstawową zasadą powinno pozostać gromadzenie i ocena danych oraz ich przekształcanie

we wskaźniki i parametry na szczeblu krajowym, zorganizowane w jasnych, jednoczących ramach wspólnotowych. Do oceny danych trzeba przyjąć globalne, całościowe podejście, aby ograniczyć rozdzwienki w wartościowaniu niektórych instrumentów oraz ryzyko płynące z nierozwiązanych konfliktów.

1.6 W ocenie rozwoju zrównoważonego chodzi o uchwycenie trendów w dwóch podstawowych dziedzinach: 1) ocena „wytrzymałości” (możliwości przyrody w zakresie udostępniania zasobów odnawialnych i pochłaniania zanieczyszczeń); 2) ocena rozwoju zarządzania społecznościami ludzkimi. Zawarte w komunikacie propozycje Komisji (dotyczące tablicy wyników i monitorowania wartości progowych dla zanieczyszczeń) idą w takim właśnie kierunku, co EKES przyjmuje z zadowoleniem.

1.7 EKES docenia także starania Komisji w zakresie rozszerzenia rachunków narodowych na kwestie środowiskowe i społeczne. Propozycja dotycząca ram prawnych dla rachunkowości środowiskowej ma zostać przedstawiona na początku 2010 r. Dostępne wskaźniki społeczne z rachunków narodowych nie są jak dotąd w pełni wykorzystywane. Można oczekiwać, że potrzeba korzystania z tych wskaźników będzie rosła w miarę opracowywania całościowego i zintegrowanego podejścia do mierzenia i ceny postępów w zmieniającym się świecie.

1.8 Proces przygotowywania zmian nie będzie ani krótki, ani prosty, dlatego też należy zwrócić szczególną uwagę na przygotowanie analityczne oraz projektowanie poszczególnych narzędzi obejmujące solidną analizę ich interakcji, a także na dokładne konsultacje z zainteresowanymi stronami, co ułatwi zaakceptowanie zmian w szerokim międzynarodowym kontekście.

1.9 Aby kontynuować prace i nadać odpowiednią strukturę przyszłym działaniom, konieczne będzie wykorzystanie wszelkich dostępnych rozważań i projektów. Decydującym kryterium musi być maksymalna obiektywność i utrzymanie niezależności statystyki i jej wymogów jakościowych. EKES jest gotów uczestniczyć w szacowaniu niezbędnych zmian i działać na rzecz zaakceptowania ich przez społeczeństwo obywatelskie.

1.10 Komisja powinna określić harmonogram i terminy wprowadzania poszczególnych elementów systemu. W szczególności powinna dążyć do włączenia niektórych nowych rozwiązań do nowej strategii „UE 2020” oraz do strategii rozwoju zrównoważonego. Celem powinno być posiadanie w 2011 r. ram, na których podstawie można by przygotować jasne propozycje porównywalnych działań o skali światowej na globalny szczyt poświęcony zrównoważonemu rozwojowi, który ONZ zorganizuje w 2012 r.

2. Wstęp

2.1 Produkt krajowy brutto (PKB) jest najlepiej znanym wskaźnikiem aktywności makroekonomicznej (PKB = spożycie prywatne + inwestycje + spożycie zbiorowe + (eksport – import); rami i zasady obliczania PKB określa europejski system rachunków, który jest w znacznym stopniu spójny z systemem rachunków narodowych ONZ). Stał się on standardową wartością odniesienia wykorzystywaną przez decydentów na całym świecie i stosowaną powszechnie w debatach publicznych. PKB stanowi sumę wartości dodanej całej działalności gospodarczej opartej na pieniądzu. Wskaźnik ten oblicza się na podstawie przejrzystej metodyki, która umożliwia dokonywanie porównań pomiędzy różnymi okresami oraz pomiędzy państwami i regionami.

2.2 PKB uważa się również za orientacyjny wskaźnik ogólnego rozwoju społecznego i powszechnego postępu. PKB nie mierzy równowagi ekologicznej ani włączenia społecznego. Te ograniczenia należy uwzględnić przy stosowaniu PKB w analizach i debatach politycznych (najnowsza analiza ograniczeń PKB: Stiglitz/Sen/Fitoussi (2008) „Issues Paper”, Komisja ds. Pomiaru Wyników Gospodarczych i Postępu Społecznego (http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/Issues_paper.pdf).

2.3 Dyskusje na różnych szczeblach toczą się już od około 10 lat. EKES przyjął w październiku 2008 r. opinię z inicjatywy własnej⁽¹⁾, w której objaśnia aktualne trendy w postrzeganiu omawianego zagadnienia oraz popiera wysiłki zmierzające do określenia odpowiednich dodatkowych miar, które będą pełniej charakteryzować rozwój społeczeństwa.

2.4 W omawianym komunikacie określono szereg działań, które można podjąć w krótko- i średnioterminowej perspektywie. Ogólny cel polega na opracowaniu wskaźników o szerszym zakresie, które dostarczyłyby bardziej wiarygodnego zasobu wiedzy umożliwiającego prowadzenie głębszej debaty publicznej i lepsze kształtowanie polityki. Komisja zamierza współpracować z zainteresowanymi stronami i partnerami w celu opracowania wskaźników uznawanych i wdrażanych w skali międzynarodowej.

3. Streszczenie komunikatu Komisji

3.1 Komisja proponuje wdrożenie następujących pięciu działań, które będzie można zweryfikować lub uzupełnić w świetle przeglądu planowanego na 2012 r.

3.2 **Uzupełnienie PKB wskaźnikami środowiskowymi i społecznymi:** Wskaźniki ujmujące istotne kwestie w formie jednej liczby stanowią niezbędne narzędzia komunikacji. PKB oraz stopa bezrobocia i inflacji stanowią główne przykłady takich wskaźników sumarycznych. Jednakże ich zadaniem nie jest ukazanie sytuacji w takich dziedzinach jak środowisko czy nierówności społeczne. Komisja zamierza zatem opracować całościowy indeks środowiskowy i ulepszyć wskaźniki jakości życia.

3.2.1 **Całościowy indeks środowiskowy:** Obecnie nie istnieje całościowy indeks środowiskowy. Główne możliwe rozwiązania w tym kontekście to ślad ekologiczny i ślad węglowy, ale ich zakres jest ograniczony. (Ślad węglowy dotyczy wyłącznie emisji gazów cieplarnianych. Z kolei ślad ekologiczny nie uwzględnia niektórych rodzajów oddziaływania, np. na wodę. Komisja bada jednak ten wskaźnik wraz z innymi wskaźnikami w celu monitorowania strategii tematycznej dotyczącej zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych oraz planu działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.) Służby Komisji zamierzają przedstawić w 2010 r. pilotażową wersję indeksu obciążenia dla środowiska. Indeks ten będzie odzwierciedlał zanieczyszczenie i inne szkody w środowisku na terytorium UE, co pozwoli ocenić wyniki działań na rzecz ochrony środowiska. Indeks środowiskowy obejmie główne dziedziny polityki ochrony środowiska:

- zmianę klimatu i zużycie energii;
- przyrodę i różnorodność biologiczną;
- zanieczyszczenie powietrza i wpływ na zdrowie;
- zużycie i zanieczyszczenie wody;
- wytwarzanie odpadów i wykorzystanie zasobów.

3.2.2 **Jakość życia i dobre samopoczucie:** Dochód, usługi publiczne, zdrowie, czas wolny i wypoczynek, zamożność, mobilność i czyste środowisko stanowią środki osiągnięcia i utrzymywania takiego stanu. Komisja zleciła przeprowadzenie badania nad wykonalnością opracowania wskaźników dobrego samopoczucia i nad zwiększeniem praw konsumenta oraz – we współpracy z OECD – nad tym, jak obywatele definiują dobre samopoczucie.

3.3 **Informacje w czasie zbliżonym do rzeczywistego wspierające podejmowanie decyzji:** PKB i dane liczbowe dotyczące bezrobocia są często publikowane po upływie kilku tygodni od okresu, którego dotyczą, co umożliwia podejmowanie decyzji w czasie zbliżonym do rzeczywistego. Dane dotyczące środowiska i społeczeństwa są w wielu przypadkach na tyle nieaktualne, że nie mogą zapewnić informacji operacyjnych np. w zakresie szybko zmieniającej się jakości powietrza i wody lub modeli pracy.

⁽¹⁾ Dz.U. C 100, z 30.4.2009, s. 53.

3.3.1 Komisja będzie zatem zmierzać do uzyskania bardziej aktualnych danych dotyczących środowiska i społeczeństwa, aby udostępnić decydom w całej UE lepsze informacje. Satelity, automatyczne stacje pomiarowe oraz internet coraz częściej umożliwiają **monitorowanie środowiska w czasie rzeczywistym**, dzięki rozwiązaniom przewidzianym w dyrektywie Inspire (dyrektywa 2007/2/WE) i dzięki systemowi GMES (Global Monitoring for Environment and Security – globalny monitoring środowiska i bezpieczeństwa; zob. COM(2009) 223 wersja ostateczna).

3.3.2 Jeżeli będzie to możliwe, **aktualność danych społecznych zostanie poprawiona**, np. dzięki nowemu europejskiemu systemowi modułów badań w dziedzinie statystyki społecznej.

3.4 **Dokładniejsza sprawozdawczość dotycząca dystrybucji i nierówności**: Spójność społeczno-gospodarcza stanowi nadrzędny cel Wspólnoty. Dane z rachunków narodowych (dotyczące np. dochodów gospodarstw domowych) lub z badań społecznych takich jak EU-SILC umożliwiają już analizę najważniejszych problemów związanych z dystrybucją (statystyki Unii Europejskiej dotyczące dochodów i warunków życia – EU-SILC).

3.5 **Opracowanie europejskiej tablicy wyników dla zrównoważonego rozwoju**: Razem z państwami członkowskimi opracowano unijne wskaźniki zrównoważonego rozwoju (Sustainable Development Indicators; por. rocznik statystyczny Eurostatu „Measuring progress towards a more sustainable Europe – 2007”). Wskaźniki te uwzględniono w publikowanym co dwa lata sprawozdaniu Komisji z postępów w tej dziedzinie. Niemniej jednak opisane tu narzędzie monitorowania nie ujmuje w pełni najnowszych zmian w istotnych dziedzinach, których oficjalne statystyki jeszcze nie obejmują (takich jak zrównoważona produkcja i konsumpcja lub kwestie związane ze sprawowaniem rządów).

3.5.1 Komisja bada zatem możliwości **opracowania** – wraz z państwami członkowskimi – **tablicy wyników dla zrównoważonego rozwoju**. Tablica ta, której podstawą byłyby zbiór unijnych wskaźników zrównoważonego rozwoju, mogłaby również obejmować inne publicznie dostępne informacje ilościowe i jakościowe.

3.5.2 Jednym z głównych celów strategii zrównoważonego rozwoju jest poszanowanie ograniczeń zasobów naturalnych naszej planety. Obejmuje to ograniczone możliwości przyrody w zakresie dostępności zasobów odnawialnych i pochłaniania zanieczyszczeń. Ważna jest świadomość „stref zagrożenia” przed osiągnięciem faktycznych punktów krytycznych. Dlatego też konieczne będzie **ustalenie i systematyczne aktualizowanie takich wartości progowych dla głównych zanieczyszczeń oraz zasobów odnawialnych**, co stworzy podstawy dla debat politycznych i pomoże w wyznaczaniu celów i ocenie polityki.

3.6 **Rozszerzenie rachunków narodowych na kwestie środowiskowe i społeczne**: Europejski system rachunków narodowych stanowi główne narzędzie służące do opracowywania unijnych statystyk gospodarczych oraz wielu wskaźników ekonomicznych (w tym PKB). W konkluzjach z czerwca 2006 r. Rada Europejska wezwała UE i jej państwa członkowskie do rozszerzenia rachunków narodowych o najważniejsze aspekty zrów-

noważonego rozwoju. Komisja zadba o to, aby prace kontynuowano w ramach przyszłych przeglądów międzynarodowego systemu rachunków narodowych i europejskiego systemu rachunków narodowych. W dalszej perspektywie czasowej przewiduje się, że lepiej zintegrowana rachunkowość środowiskowa, społeczna i gospodarcza stworzy podstawę dla nowych wskaźników najwyższego szczebla.

3.6.1 **Zintegrowana rachunkowość środowiskowo-gospodarcza**: W 1994 r. Komisja przedstawiła swoją pierwszą strategię dotyczącą „zielonej rachunkowości” (COM(1994) 670). Od tamtej pory Eurostat i państwa członkowskie, we współpracy z ONZ i OECD, opracowały i przetestowały takie metody rachunkowości, wskutek czego kilka państw członkowskich obecnie systematycznie przedstawia pierwsze zbiory rachunków środowiska. Kolejny krok polegałby na ustanowieniu fizycznych rachunków środowiska w odniesieniu do zużycia energii oraz wytwarzania i utylizacji odpadów, a także rachunków monetarnych dla dotacji związanych ze środowiskiem. Aby zapewnić porównywalność rachunków, na początku 2010 roku Komisja zamierza przedstawić wniosek dotyczący ram prawnych dla rachunkowości środowiskowej.

3.6.2 **Częstsze korzystanie z istniejących wskaźników społecznych z rachunków narodowych**: Istniejący europejski system rachunków zawiera już wskaźniki dotyczące kwestii o znaczeniu społecznym, np. dochody rozporządzone gospodarstw domowych i dostosowane dane liczbowe o dochodach rozporządzalnych, które uwzględniają różnice w systemach ochrony społecznej poszczególnych państw.

4. Uwagi ogólne

4.1 Problematyka bardziej całościowego pomiaru postępu ludzkości przyciąga coraz większą uwagę polityków i społeczeństwa. Potrzebne są nowe podejścia, które pokażą, jak pogodzić rozwój demograficzny i gospodarczy ludzkości z ograniczonymi rozmiarami planety i jej zasobów.

4.2 Nowe podejście do pomiaru postępu i nowe metody jego mierzenia są konieczne do tego, aby w coraz bardziej skomplikowanym środowisku społecznym lepiej formułować strategiczną wizję dla społeczności ludzkiej, której częścią jest UE. Są one ważne również dla podsumowania zasobów potrzebnych do osiągnięcia strategicznych celów, zwłaszcza takich jak rozwój zrównoważony, uzależniony także od skutecznej ochrony klimatu i oszczędnego korzystania ze wszystkich zasobów.

4.3 Kolejną ważną dziedziną jest formułowanie kluczowych wspólnotowych strategii politycznych z uwzględnieniem ich całego wymiernego wpływu i oddziaływania oraz interakcji między nimi, a także, co oczywiste, ocena wdrażania tych strategii.

4.4 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji „Wyjść poza PKB – pomiar postępu w zmieniającym się świecie” oraz pokrótce przedstawione w tym dokumencie inicjatywy. Mimo że szereg działań i projektów jest już realizowanych, Komitet zwraca uwagę, że jak na razie jesteśmy jeszcze na początkowym etapie tego procesu i nie będzie bynajmniej łatwo wybrać właściwe narzędzia i kryteria, by włączyć je do kluczowych dziedzin polityki i strategii.

4.5 Każde narzędzie, aby było skuteczne, musi być jak najprostsze i jak najłatwiejsze do wykorzystania, a same zainteresowane podmioty muszą akceptować jego stosowanie. Narzędzia, które nie zostały w pełni przyswojone przez użytkowników i nie są powszechnie aprobowane, nie mogą przynieść oczekiwanych rezultatów. Oczywiście zawsze musi upłynąć trochę czasu, zanim dane narzędzie zostanie zaakceptowane jako miernik postępu. Żaden instrument nie powinien jednak być celem samym w sobie – wykorzystywanie instrumentu, który okaże się nieskuteczny, należy bez ociągania zarzucić.

4.6 Jest jasne, że działania pójdą w kierunku od najprostszych do bardziej skomplikowanych, ale złożoność zagadnień nie powinna przeważać nad oczekiwanymi korzyściami. Także dla UE jako całości podstawową zasadą powinno pozostać gromadzenie i ocena danych oraz ich przekształcanie we wskaźniki i parametry na szczeblu krajowym, ujęte w jasne, jednolite ramy wspólnotowe.

4.7 Zagregowanie parametrów dla całej Wspólnoty powinno następnie umożliwić skoordynowane i kompatybilne przyjmowanie strategii i rozwiązań politycznych na szczeblu krajowym i unijnym z pełnym przestrzeganiem zasad pomocniczości i proporcjonalności. Na poziomie wspólnotowym bardzo ważne będzie w szczególności postępowanie zgodne z trendami rozwoju, a wybrane narzędzia powinny pozwolić na rozpoznawanie nawet słabych oznak potencjalnie niebezpiecznych zmian z wystarczającym wyprzedzeniem i stopniem pewności.

4.8 PKB, mimo jego znanych wad, jest jedynym zagregowanym instrumentem szybko reagującym na zmiany sytuacji. Pożądane byłoby posiadanie także zagregowanego wskaźnika obejmującego aspekty społeczne i środowiskowe, ale będzie to oczywiście trudne do zrealizowania. EKES sądzi zatem, że w przypadku oceny wielu parametrów z różnych dziedzin na potrzeby kształtowania polityki należy określić kryteria wyboru sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi światowego społeczeństwa.

4.9 EKES jest przekonany, że podejście indywidualne jest możliwe tylko w wypadku opracowywania pojedynczych narzędzi. Do ich oceny i skutecznego wdrażania trzeba przyjąć podejście całościowe, aby w jak największym stopniu ograniczyć konflikty w ocenie niektórych instrumentów i parametrów, gdyż sprzeczności te mogą prowadzić do podejmowania nieważonych decyzji politycznych i strategicznych.

4.10 Cały proces przygotowywania zmian nie będzie ani krótki, ani prosty, dlatego też trzeba zwrócić szczególną uwagę na przygotowanie analityczne oraz projektowanie poszczególnych narzędzi obejmujące solidną analizę ich interakcji, a także na dokładne konsultacje z zainteresowanymi stronami.

4.11 Konieczne będzie określenie priorytetów i terminów realizacji dalszych etapów tego procesu – w komunikacie Komisji zostały one zaznaczone bardzo pobieżnie. Komitet nalega zwłaszcza, by Komisja rozpoczęła w odpowiednim momencie proces włączania ich do celów i mechanizmów

oceniającej nowej strategii dla UE do 2020 r. oraz do długofalowej strategii rozwoju zrównoważonego. Zdaniem EKES-u na tym początkowym etapie brakuje udziału dalszych zainteresowanych stron, na przykład dyrekcji generalnych Komisji zajmujących się kwestiami ekonomii. Nie wystarczy, że tylko DG ds. Środowiska, Europejska Agencja Środowiska i Eurostat pracują nad tak zasadniczymi zmianami.

4.12 Osiągnięcie dalszego postępu i zorganizowanie kolejnych działań będzie wymagało wzięcia pod uwagę wszelkich dostępnych analiz i projektów, takich jak sprawozdanie komisji ds. mierzenia wyników gospodarczych i postępu społecznego (raport komisji Stiglitz, <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>), raporty TEEB (The Economics of Ecosystems and Biodiversity, <http://www.teebweb.org>), prace Europejskiej Agencji Środowiska, Eurostatu i innych organów, które współpracują przy tym złożonym europejskim i światowym projekcie. Decydującym kryterium musi być utrzymanie niezależności statystyki i jej wymogów jakościowych oraz powszechnie akceptowana użyteczność instrumentów w objaśnianiu rzeczywistości.

4.13 Zgromadzenie Ogólne ONZ postanowiło niedawno, że w roku 2012 r. zostanie zwołana nowa światowa konferencja w celu oceny postępów rozwoju zrównoważonego w ostatnich 20 latach od Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. Jest jasne, że jednym z głównych omawianych tam tematów będą procesy prowadzące do osiągnięcia zielonej, niskoemisyjnej gospodarki światowej. Dlatego też byłoby pożądane, aby Europa stworzyła do 2011 r. jasne ramy oceny swych własnych postępów i mogła w 2012 r. przedstawić społeczności światowej dobre, konkretne propozycje.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 Poniższe uwagi szczegółowe zawierają komentarze do pięciu podstawowych dziedzin i ich elementów według kolejności ich omawiania w pkt 3.

5.2 Komisja postawiła sobie bardzo ambitne zadanie opracowania pilotażowej wersji całościowego indeksu środowiskowego i obiecała przedstawić ten indeks już w 2010 r. Będzie to zapewne indeks zagregowany, przy czym w jego ocenie trzeba będzie uwzględnić to, czy odpowiednio wyważa on wpływ poszczególnych elementów środowiska. Wykorzystywany obecnie ślad ekologiczny i ślad węglowy obejmują specyficzne elementy środowiska i zużycia zasobów. Pojawiają się też kolejne koncepcje, takie jak „ślad wodny” czy „ślad leśny”, ale żadna z nich nie zawiera w sobie wszystkich informacji, jakie ma obejmować przyszły indeks. Od początku tworzenia tego indeksu trzeba konsultować jego kształt z zainteresowanymi stronami i wykazać dużą rozwagę przy określaniu wagi poszczególnych czynników tego całościowego indeksu.

5.3 Trudne będzie też opracowanie miary jakości życia i dobrego samopoczucia⁽²⁾, choć i w tej dziedzinie istnieją już różne analizy, w tym studia wykonalności. W przypadku tych wskaźników chodzi bowiem raczej o subiektywne odczucia niż o dokładne pomiary. Trzeba przy tym zauważyć, że nawet PKB nie jest wskaźnikiem w pełni precyzyjnym.

(2) Dz.U. C 100, z 30.4.2009, s. 53.

5.4 Informacje w czasie zbliżonym do rzeczywistego wspierające podejmowanie decyzji są bardzo ważne dla „operacyjnego zarządzania” jakością środowiska i prowadzenia działań naprawczych w dziedzinie społecznej. W przypadku rozwiązywania kwestii strategicznych i kształtowania polityki ważniejsze są informacje o trendach rozwoju podstawowych parametrów w długim okresie. Wybór wielkości obserwowanych w czasie rzeczywistym powinien być zatem podporządkowany temu rozróżnieniu, aby nie doszło do nadmiernego opóźnienia procesu decyzyjnego z uwagi na nadmiar pojedynczych informacji. Ważniejsze będzie w tym kontekście reagowanie na zmiany w sposób przemyślany i w odpowiednim momencie. Monitorowanie w ramach systemu GMES będzie zasadniczo służyć „zarządzaniu operacyjnemu”, ale jeśli będzie wskazywać bardziej długofalowe trendy, wesprze oczywiście także kształtowanie polityki.

5.5 Dla formułowania strategii politycznych Wspólnoty wymagających wspólnych wysiłków ważne są wiarygodne informacje o różnicach i nierównościach na poziomie państw członkowskich. Celem jest usunięcie wyraźnych nierówności dzięki odpowiednio ukształtowanym strategiom, dla których kluczowe znaczenie ma precyzja danych. Skuteczne wdrażanie polityki jest uzależnione od jej powszechnej akceptacji i utożsamiania się z nią, co praktycznie nie jest możliwe, jeśli brakuje poczucia równego traktowania. Od przyjęcia takiego podejścia będzie zależało także postrzeganie Wspólnoty w przyszłości przez jej obywateli.

5.6 Ocena rozwoju zrównoważonego to kwestia bardzo skomplikowana. Rozwój zrównoważony, jako długofalowa i nadrzędna strategia, nie ma i nie może mieć konkretnych celów z konkretnymi terminami ich realizacji. Cele muszą być z definicji formułowane w sposób dostatecznie ogólny. W ocenie rozwoju zrównoważonego chodzi faktycznie przede

wszystkim o uchwycenie tendencji idących w dwóch podstawowych kierunkach, którymi są: 1) ocena wytrzymałości ekosystemów i możliwości wykorzystywania zasobów nieodnawialnych i odnawialnych; 2) ocena rozwoju zarządzania społecznościami ludzkimi w ujęciu ogólnym. To, czy światowe społeczeństwo, w tym także społeczeństwo UE, będzie się rozwijać w sposób zrównoważony, będzie uzależnione od ewolucji tych dwóch podstawowych czynników. Zawarte w komunikacie propozycje Komisji (dotyczące tablicy wyników i monitorowania wartości progowych dla zanieczyszczeń) są zgodne z tym punktem widzenia, co EKES przyjmuje z zadowoleniem.

5.7 EKES docenia także starania Komisji zmierzające do rozszerzenia rachunków narodowych na kwestie środowiskowe i społeczne. Dostateczna ilość wiarygodnych i dobrze ustrukturyzowanych informacji pochodzących z tych rachunków może znacząco pomóc w pożądanej racjonalnej internalizacji kosztów zewnętrznych w tych dziedzinach, gdzie dostępna będzie wystarczająca ilość wiarygodnych danych, a nie będzie dochodzić do naruszania równowagi rynkowej. Już dziś rachunki te obejmują cenne dane, mogą jednak pojawiać się problemy w zakresie ich porównywalności między poszczególnymi państwami członkowskimi. Dlatego ważne jest, aby odpowiednie podmioty podjęły starania w celu zaprojektowania optymalnego systemu gromadzenia danych, który odpowiadałby potrzebie utworzenia fizycznych rachunków środowiska. Komisja wyznaczyła sobie w tym zakresie ambitne zadanie przedstawienia propozycji ram prawnych dla rachunkowości środowiskowej na początku 2010 r. Dostępne wskaźniki społeczne z rachunków narodowych nie są jak dotąd wykorzystywane w pełnym zakresie. Można oczekiwać, że potrzeba korzystania z tych wskaźników będzie rosła w miarę opracowywania całościowego i zintegrowanego podejścia do mierzenia i oceny postępu w zmieniającym się świecie.

Bruksela, 29 kwietnia 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI